

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Värmlands län

Områdesnummer: NRO17021

Områdesnamn: Finnbygden

Kommun: Sunne, Arvika, Torsby

Kartblad: 11C NO (112 4), 12C SO (122 2)

Area: x ha

Naturgeografisk region: 28b Sydligt boreala kuperade områden mellersta Värmland
30a Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden tämligen kuperad terräng med mestadels låg - medelhög myrprocent

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde 108 Göta älv

Agrara kulturlandskapsregioner: Värmlands mellanbygder, Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder

Landskapsform: Vågig bergkullterräng

Riksvärde:

<u>Odlingslandskap</u>	<u>Naturbetesmark</u>	<u>Flora</u>
Berggrundsstratigrafi	<u>Äng</u>	
sjö		fauna

Värdeomdöme: En väl sammanhållen representativ finnbygd i anslutning till mylonitzonen.

Dagens hävd av många mindre småskaliga odlingslandskap enligt traditionella seder och bruk ger stora såväl biologiska som kulturhistoriska värden.

Ängar och naturbetesmarker med art- och individrika växtsamhällen och hävdgynnade arter som fältgentiana, slättergubbe, brudsporre, stagg, slätterblomma, ormrot, dvärglumner, smörbollar och på en lokal guckusko.

I Ängsjön finns en ursprunglig rödingstam (storröding)

Huvudkriterier: A C D

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet, funktion.

Förutsättningar för bevarande:

Fortsatt jordbruksdrift med åkerbruk, ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenväxta områden. Områdets värden kan påverkas negativt av: nedlagd eller minskat brukande och hävd av jordbruksmarker, omarrondering av jordbruksmark, igenväxning, skogsplanering på jordbruksmark, spridning av näringsämnen och gifter i ängar, naturbetesmark och kring landskapselement, bebyggelseexploatering, täkt, nydikningar, vägdragningar, vattenreglering, vattenuttag, utsläpp av försurande ämnen, tillförsel av organiska gifter, tungmetallnedfall eller utsläpp, överfiske, inplantering av främmande

rödingstammar.

Säkerställande: Finntorpen Tiskaretjärn och Kalvhöjden är skyddade som naturreservat. Kalvhöjdens naturreservat bildades 1972 och omfattar 5 hektar. Tiskaretjärns naturreservat bildades 1978 och är på 21 hektar. Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden (objekt nummer 66-3). Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer S3701, 84-24, 66-39, 66-42, 66-43, 66-45).

Områdets huvuddrag: Värmlands berggrund delas i två stora block av en bred tektonisk kross- och gnuggzon, som sträcker sig från Vänerstranden till norska gränsen vid Bogen. Denna tektoniska zon har blivit känd som Värmlands mylonitzon. Dominerande inslag i mylonitzonen är gnejsgraniter och graniter men även metabasiter härrörande från hyperit och äldre grönstenar ingår. Ett av de områden där mylonitzonen tydligast sätter sin prägel på landskapet genom berggrundsförhållandena och den oroliga topografin, torde vara Ängen-Borrsjöområdet. Inslaget av näringsrikare berggrund och den speciella topografin karakteriserar området.

Området är som helhet mycket kuperat, nästan sönderbrutet av små sprickdalar i både nordväst-sydöstlig och nordost-sydvästlig riktning. Branta sluttningar och hyperitförekomster är många.

Området är beläget ovanför Högsta Kustlinjen.

Området koloniserades i början av 1600-talet av invandrande finnar. Den finkorniga moränen ovan Högsta Kustlinjen och de många förekomsterna av rikare berggrund gjorde området förhållandevis attraktivt. Dessutom påträffades malmförande bergarter, främst koppar, vilket bidrog till viss gruvverksamhet.

Området präglas ännu i dag av den finska kolonisationen. Spritt över hela området finns en mängd gamla finntorp och finnbyar. Nästan inga byggnader av ursprunglig finsk typ finns kvar i dag men på förvånansvärt många platser finns ännu öppna och delvis hävdade odlingslandskap med representativ och välbevarad prägel. Byarna Ängen och Borrsjön är större finnbyar där ännu relativt stora arealer brukas. I övrigt är det i dag små spridda och av igenväxning hotade finntorp. Odlingslandskapen är genuina och småskaliga med små åkrar, ängar, mellanliggande hackslåttermark, naturbetesmark, skogsbeten, trä- och stengärdesgårdar, odlingsrösen och trädsolitärer. Odlingslandskapen är högt belägna, ofta med sjöutsikt. På ängar och naturbetesmarker med lång kontinuitet i driften, finns art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som fältgentiana, slåttergubbe, jungfrulin, brudsporre, stagg, slåtterblomma, ormrot, dvärglumner, smörbollar och på en lokal guckusko.

De intressantaste odlingslandskapen finns vid Hundviken (objekt nummer 84-24 i ängs- och hagmarksinventeringen), Danielstorp och Olofstorp (84-34), Humsjön-Nergården (66-39), Tiskaretjärn (66-42), Borrsjön (66-43) och Kalvhöjden (66-44 och 45), Södra Ängen (66-53), Norra Ängen (66-59). De ges nedan en kort karakteristik. Andra värdefulla odlingslandskap finns vid Bergstorp (66-48), Älgtjärnet (66-40), Stavtorpet och Laby (66-41), Runketorp (66-46), Fallet (66-47), Humsjötorp (66-50), Sunnansjön (66-54).

66-39. Vid Nergården och Humsjöbacken brukas de kuperade sydsluttningarna ned mot Humsjön. På den ca 2 km stora hackslåttytan och i den dubbelt så stora betesmarken växer bl a blåsuga, låsbräken, knägräs, fältgentiana, brudsporre och slåtterblomma. I öster finns ett drygt 7 km stort skogsbete. Inägan har en mycket omväxlande och tilltalande karaktär och är omgiven av gärdesgårdar.

66-43. Borrsjöns by, norr om Borrsjön, ligger i en relativt brant sluttning ned mot sjön. Området är öppet och välhävdad. Flera av de tiotalet gårdarna brukas än i dag. Den öppna sluttningen är mycket tilltalande för ögat. Här finns både äng, åker, naturbetesmark och hackslått i en levande

kulturmiljö. Växlingen mellan åkrar och ängar kantade av odlingsrösen och hackslåtterpartier i mer svårarbetade och steniga partier samt steniga betesmarker som inhägnas av trögärdesgårdar ger landskapet en ursprunglig prägel av stort odlingshistoriskt värde. Här påträffas slättermgubbe, fältgentiana, ormröt m m.

66-45. Naturreservatet Kalvhöjden har karaktär av löväng bevuxen med bland annat hamlade sälgar. Allt från våta till torra ängstyper uppträder i sluttningen. Här växer bland annat dvärglumner, fältgentiana, guckusko, darrgräs och smörbollar.

66-44. Strax sydväst om Kalvhöjdens naturreservat i en sydsluttning ligger ett småskaligt, kuperat odlingslandskap bestående av ett 10-tal åkrar och mellanliggande hackslåttermark. Större delen av den tidigare hackslåttermarken är i dag betesmark men ca 0,5 ha är fortfarande hackslåttermark. I delar av betesmarken sker kompletterande slåtter. Bland förekommande slåtterindikatorer märks fältgentiana, brudsporre, knägräs och slåtterblomma.

66-42. Tiskaretjärns naturreservat ligger i en svag sydsluttning med hyperitinslag. I odlingsmarken finns både åker, slåtteräng och stora hackslåttermarkpartier. Området karakteriseras av ett stort hässle. Hasselsnok och nötkråka förekommer. I ängsmarkerna påträffas bland annat fältgentiana och slättermgubbe.

66-53, 66-59. Byarna N och S Ängen utgör den andra större bybildningen i området men är till skillnad från byn Borrsjön delvis igenväxande. Hävdade ängsmarker och odlingsrösen med buketrönnar och sälgar framträder vackert i landskapet. Väl bibehållen fägrata och steniga fårhagar med gärdesgårdar, enbuskar och yviga lövträd ger karaktär åt området. En del hävdad hackslåttermark med bland annat brudsporre, backnejlika, jungfrulin och fältgentiana kompletterar bilden. Nöt och får finns i byn.

84-24. I Arvika kommun ligger, norr om sjön Mången, byn Hundviken. Små åkrar med odlingsrösen och hackslåttermarker med rik flora av bland annat fältgentiana, brudsporre och jungfrulin.

84-34. Det mest intressanta odlingslandskapet i Arvika kommun torde dock vara Danielstorp-Olovstorp i södra delen av området. Byn är högt belägen i en sydsluttning. Här bedrivs ett småskaligt jordbruk med ett centralt beläget större sammanhängande åker- och ängsparti omgivet av ett småbrutet odlingslandskap med steniga hagar, enbuskar och hackslåttermarker. I den art- och individrika vegetationen växer hävdgynnade arter som slättermgubbe, fältgentiana och slåtterblomma.

I Ängsjön finns en ursprunglig rödingstam (storröding).

Anmärkningar:

Referenser:

Bladh, G. 1988

Ängs- och hagmarksinventering, Sunne kommun. Länsstyrelsen i Värmlands län, miljåvardsenheten (manus)

Bohlin, J 1986

Naturinventering av Sunne kommun. Länsstyrelsen i Värmlands län (manus)

Brelin, I 1973

Naturvårdsinventering i Värmlands län. Sunne kommun. Länsstyrelsen i Värmlands län.

Statens Industriverk 1983

Berg och Malm i Värmlands län. SIND PM 1983- :8

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1994: *Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden*.

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1994: *Ängar och hagar i Värmlands län*. Länsstyrelsen 1994:20. Karlstad.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

Fiskeriverket, beslut 1988-04-11 rörande Områden av riksintressen för yrkesfisket, områden av särskilt intresse för fritidsfisket samt områden av särskilt intresse avseende arter och stammar av fisk.

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Värmlands län

Områdesnummer: NRO17021

Områdesnamn: Finnbygden, Abborrtjärnsberg

Kommun: Torsby

Kartblad: 13C SO

Area: 5 ha

Naturgeografisk region: 30a

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng med relativ höjd över 100 m

Riksvärde:

Odlingslandskap	Äng	Flora

Värdeomdöme: Representativa ängar i med hackslått och annan öppen äng. Delvis art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som fjälltimotej, fältgentiana, ormrot, ängsskallra och harstarr.

Huvudkriterier: A C D

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruksdrift med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenväxta ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: nedlagd eller minskat brukande och hävd av jordbruksmarker, omarrondering av jordbruksmark, igenväxning, skogsplanering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av näringsämnen och gifter i ängar, naturbetesmark och kring landskapselement, bebyggelseexploatering, täkt, nydikningar, vägar.

Säkerställande: Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden (objekt nummer 37-24). Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer 37-01).

Områdets huvuddrag:

Abborrtjärnsberg är en representativ och välbevarad finngård i skogsbygden i västra Torsby kommun. Kring gården finns representativa ängar med hackslått och annan öppen äng. Bland vegetations typerna förekommer skogsnävaäng, högörtäng, tuvtäteläng, rödvenäng och högstarräng. Delvis art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som fjälltimotej, ormrot, fältgentiana, harstarr och ängsskallra.

Anmärkningar:**Referenser:**

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1993: *Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden*.

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1994: *Ängar och hagar i Värmlands län*. Länsstyrelsen 1994:20. Karlstad.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Värmlands län

Områdesnummer: NRO17021

Områdesnamn: Finnbygden, Erola

Kommun: Torsby

Kartblad: 13CSO

Area: 3 ha

Naturgeografisk region: 30a

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde Göta älv

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng med relativ höjd över 100 m

Riksvärde:

	Äng	Flora

Värdeomdöme: Representativa ängar i skogslandskap med hackslått och annan öppen äng. Art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som brudborste, blekstarr och stagg.

Huvudkriterier: A C D

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruksdrift med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenväxta ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: nedlagd eller minskat brukande och hävd av jordbruksmarker, omarrondering av jordbruksmark, igenväxning, skogsplanering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av näringsämnen och gifter i ängar, naturbetesmark och kring landskapselement, bebyggelseexploatering, täkt, nydikningar, vägar.

Säkerställande: Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden (objekt nummer 37-5). Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer 37-01).

Områdets huvuddrag:

Erola ligger som en ensamgård i utkanten av av Bjurbergets by. Kring gården finns representativa ängar med hackslått och annan öppen äng. Bland vegetations typerna förekommer stagghed, örtrik friskäng, örtrik torräng och gräs/lågstarräng. Art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som brudborste, blekstarr och stagg.

Anmärkningar:**Referenser:**

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1993: *Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden*.

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1994: *Ängar och hagar i Värmlands län*. Länsstyrelsen 1994:20. Karlstad.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Värmlands län

Områdesnummer: NRO17021

Områdesnamn: Finnbygden, Kammesmack

Kommun: Sunne

Kartblad: Ekon karta 12C1f

Area: 6 ha

Naturgeografisk region: 30a

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder

Landskapsformer: Kullig terräng med relativ höjd 50-100 m

Riksvärde:

Äng	Flora	

Värdeomdöme: Representativa ängar i skogslandskap med hackslätt och annan öppen äng. Art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som fältgentiana, slåttergubbe, brudsporre, slåtterblomma, ormrot och brudborste.

Huvudkriterier: A C D

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruksdrift med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenväxta ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: nedlagd eller minskat brukande och hävd av jordbruksmarker, omarrondering av jordbruksmark, igenväxning, skogsplanering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av näringsämnen och gifter i ängar, naturbetesmark och kring landskapselement, bebyggelseexploatering, täkt, nydikningar, vägar.

Säkerställande: Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden (objekt nummer 66-48). Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer S37-01).

Områdets huvuddrag:

Kammesmack ligger i skogsbygden i nordvästra delen av Sunne kommun. Kring gårdarna finns representativa ängar form av hackslätt och annan öppen äng. Växtsamhällena i ängar är mycket art- och individrika, och bland hävdgynnade arter växer bland annat fältgentiana, slåttergubbe, brudsporre, slåtterblomma, ormrot och brudborste.

Anmärkningar:**Referenser:**

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1993: *Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden.*

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1994: *Ängar och hagar i Värmlands län*. Länsstyrelsen 1994:20. Karlstad.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Värmlands län

Områdesnummer: NRO17021

Områdesnamn: Finnbygden, Mariastorp

Kommun: Sunne

Kartblad: Ekon karta 12C3f

Area: 10 ha

Naturgeografisk region: 28b

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder

Landskapsformer: Kullig terräng med relativ höjd 50-100 m

Riksvärde:

	Äng	Flora
	Naturbetesmark	

Värdeomdöme: Representativa ängar och naturbetesmarker i skogslandskap med hackslått och öppen hagmark. Art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som kattfot, fältgentiana, låsbräken, stagg och ormrot.

Huvudkriterier: A C D

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruksdrift med åkerbruk, ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenväxta ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: nedlagd eller minskat brukande och hävd av jordbruksmarker, omarrondering av jordbruksmark, igenväxning, skogsplanering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av näringsämnen och gifter i ängar, naturbetesmark och kring landskapselement, bebyggelseexploatering, täkt, nydikningar, vägar.

Säkerställande: Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden (objekt nummer 66-35). Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer S3701).

Områdets huvuddrag:

Mariastorp utgörs av en ensamgård i skogsbygden i nordvästra delen av Sunne kommun. Kring gården finns representativa ängar i form av hackslått och naturbetesmark i form av öppen hagmark. Bland vegetationstyperna förekommer bland annat blåbär/lingonhed, stagghed och rödvenhed. Växtsamhällena i ängar är art- och individrika, och bland hävdgynnade arter växer bland annat kattfot, fältgentiana, låsbräken, stagg, ormrot och backnejlika..

Anmärkningar:**Referenser:**

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1993: *Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden*.

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1994: *Ängar och hagar i Värmlands län*. Länsstyrelsen 1994:20. Karlstad.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Värmlands län

Områdesnummer: NRO17021

Områdesnamn: Finnbygden, Mjögsjöhöjden

Kommun: Arvika

Kartblad: Ekon karta 12C1d

Area: 3 ha

Naturgeografisk region: 30a

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder

Landskapsformer: Kullig terräng med relativ höjd 50-100 m

Riksvärde:

	Naturbetesmark	Flora
	Äng	Flora

Värdeomdöme: Representativ hackslåttäng och öppen hagmark med kontinuitet i hävden. Art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som slätterfibla, slättergubbe, fältgentiana, ängsskallra och brudsporre.

Huvudkriterier: A C D

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet, betydelse för flora och fauna.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruksdrift med åkerbruk, ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenväxta områden. Områdets värden kan påverkas negativt av: nedlagd eller minskat brukande och hävd av jordbruksmarker, omarrondering av jordbruksmark, igenväxning, skogsplanering på jordbruksmark, spridning av näringsämnen och gifter i ängar, naturbetesmark och kring landskapselement, bebyggelseexploatering, täkt, nydikningar.

Säkerställande: Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden (objekt nummer 84-16). Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer S37-01).

Områdets huvuddrag: Bäst bevarade gården i ett tidigare större odlingslandskap med flera utspridda gårdar. Inägomarken har moderniserats under 1900-talet, så att åkermarken utvidgats på ängsmarkens bekostnad. Samtidigt har de större ängarna utnyttjats som betesmark.

Huvudintrycket är ändå ett ålderdomligt odlingslandskap. Ängsmarkens vegetationstyper är rödvenäng av prästkragstyp och torräng av fårsvingeltyp. I den artrika floran märks slätterfibbla, fältgentiana, brudsporre och slättergubbe.

Anmärkningar:

Referenser:

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1993: *Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden*.

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1994: *Ängar och hagar i Värmlands län*. Länsstyrelsen 1994:20. Karlstad.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Värmlands län

Områdesnummer: NRO17021

Områdesnamn: Finnbygden, Nickela

Kommun: Torsby

Kartblad: Ekon karta 13C1h

Area: 5 ha

Naturgeografisk region: 30a

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng med relativ höjd över 100 m

Riksvärde:

	Äng	Flora

Värdeomdöme: Representativa ängar med sidvallsäng och annan öppen äng. Delvis art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som fältgentiana, brudsporre, slätterblomma och ormrot.

Huvudkriterier: A C D

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruksdrift med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenväxta ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: nedlagd eller minskat brukande och hävd av jordbruksmarker, omarrondering av jordbruksmark, igenväxning, skogsplanering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av näringsämnen och gifter i ängar, naturbetesmark och kring landskapselement, bebyggelseexploatering, täkt, nydikningar, vägar.

Säkerställande: Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden (objekt nummer 37-11). Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer 37-01).

Områdets huvuddrag:

Kring gården Nickela finns representativa ängar med sidvallsäng och annan öppen äng. Bland vegetationstyperna förekommer blåtåteläng, gräs-lågstarräng och högörtäng. Art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som fältgentiana, slätterblomma, brudsporre, ormrot och fjälltimotej.

Anmärkningar:

Referenser:

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1993: *Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden*.

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1994: *Ängar och hagar i Värmlands län*. Länsstyrelsen 1994:20. Karlstad.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Värmlands län

Områdesnummer: NRO17021

Områdesnamn: Finnbygden, Övre Berg

Kommun: Torsby

Kartblad: Ekon karta 13C1i

Area: 10 ha

Naturgeografisk region: 30a

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde Göta älv

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng med relativ höjd över 100 m

Riksvärde:

	Äng	Flora

Värdeomdöme: Representativa ängar med hackslått och annan öppen äng. Delvis art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som fältgentiana, låsbräken, slätterblomma och ängsskallra.

Huvudkriterier: A C D

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruksdrift med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenväxta ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: nedlagd eller minskat brukande och hävd av jordbruksmarker, omarrondering av jordbruksmark, igenväxning, skogsplanering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av näringsämnen och gifter i ängar, naturbetesmark och kring landskapselement, bebyggelseexploatering, täkt, nydikningar, vägar.

Säkerställande: Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden (objekt nummer 37-12). Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer 37-01).

Områdets huvuddrag:

Övre Berg ligger på en flack och svagt kuperad sydsluttning. Inägorna bildar en mosaik av vallar och stråk med hackslått. Bland vegetationstyperna förekommer stagghed, örtrik friskäng, gräs-lågstarräng och tuvtäteläng. Delvis art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som fältgentiana, slätterblomma, låsbräken, ängsskallra, stagg och sumpmåra.

Anmärkningar:

Referenser:

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1993: *Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden*.

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1994: *Ångar och hagar i Värmlands län*. Länsstyrelsen 1994:20. Karlstad.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Värmlands län

Områdesnummer: NRO17021

Områdesnamn: Finnbygden, Svensk-Andersberg

Kommun: Torsby

Kartblad: Topo karta 12CNO

Area: 6 ha

Naturgeografisk region: 30a

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde Göta älv

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng med relativ höjd över 100 m

Riksvärde:

	Äng	Flora

Värdeomdöme: Representativa ängar i norra Värmlands finnbygder med hackslått och annan öppen äng. Art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som representativt och ovanligt välbevarat odlingslandskap i norra Värmlands finnbygder. Flerårig vall och hackslått välhåvade genom bete och slåtter. Hackslåttmarken hyser en hävdgynnad och artrik flora med bl a brudsporre och fältgentiana.

Huvudkriterier: A C D

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruksdrift med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenväxta ängaroch naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: nedlagd eller minskat brukande och hävd av jordbruksmarker, omarrondering av jordbruksmark, igenväxning, skogsplanering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av näringsämnen och gifter i ängar, naturbetesmark och kring landskapselement, bebyggelseexploatering, täkt, nydikningar, vägar.

Säkerställande: Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden (objekt nummer 37-18). Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer 53701).

Områdets huvuddrag:

Svensk-Andersberg är en finngård i nordvästra Värmlands finnbygd. Åkermarken är i stort sett identisk med förhållandena för ca 100 år sedan, medan ängsmarkerna krympt något. Inägorna är

välhävdade genom bete och slåtter. Hackslåttmarken domineras av vegetationstypen rödvenäng av prästkragetyp. Typiskt hävdgynnade arter som förekommer är bl a ormrot, jungfrulin, fältgentiana och brudsporre.

Anmärkningar:

Referenser:

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1993: *Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden*.

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1994: *Ångar och hagar i Värmlands län*. Länsstyrelsen 1994:20. Karlstad.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Värmlands län

Områdesnummer: NRO17021

Områdesnamn: Finnbygden, Ritamäki

Kommun: Torsby

Kartblad: 12C SV (122 1), 12C NV (122 3)

Area: 20 ha

Naturgeografisk region: 30a Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden tämligen kuperad terräng med mestadels låg - medelhög myrprocent

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder

Landskapsform: Vågig bergkullterräng

Riksvärde:

<u>Odlingslandskap</u>	<u>Äng</u>	<u>Flora</u>

Värdeomdöme: Ritamäki är den mest autentiska av de tio finngårdar med rökstugor på ursprunglig plats som finns i Värmland. Kombinationen av byggnader och odlingslandskap är unik. Ängsmark med hackslått och annan öppen äng. Art- och individrika växtsamhällen med hädvgynnade arter som fältgentiana, slätterfibbla, slättergubbe, slätterblomma och brudsporre

Huvudkriterier: A C D, E

Förutsättningar för bevarande:

Fortsatt jordbruksdrift med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenväxta områden. Underhåll av stigsystemen. Områdets värden kan påverkas negativt av: nedlagd eller minskat brukande och hävd av jordbruksmarker, omarrondering av jordbruksmark, igenväxning, skogsplanering på jordbruksmark, spridning av näringsämnen och gifter i ängar och kring landskapselement, bebyggelseexploatering, täkt, nydikningar, vägdragningar.

Säkerställande: Naturreservat. Byggnaderna är byggnadsminnesförklarade. Riksintresse för kulturmiljövård. Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden (objekt nummer 37-14). Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer S3701, 37-27).

Områdets huvuddrag: Området omfattar ett flertal gamla finnbosättningar. Byggnadsbeståndet varierar från den helt intakta och välbevarade finngården Ritamäki till de kraftigt förändrade byggnaderna vid Kissalamp och Lomstorp. Inom området beskrivs således flera faser i be-

byggelseutvecklingen i finnmarken. Bosättningarna sammanbinds av ett stig- körvägs-system som ännu är tydligt.

Större delen av området utgörs av skogsmark. Vissa delar är avverkade men ännu finns gott om gammal grov granskog kvar. Denna är en typisk produkt av tidigare avverkningsformer, framför allt blädning.

Det intressantaste området ur naturvårdssynpunkt och även för kulturminnesvården är området kring Ritamäki. Ritamäki är den mest autentiska finngården i Värmland med sin lilla rökstuga och de många uthusen i en glänta i skogen. Bosättningen är högt belägen och sluttar mot söder. Väg saknas fram till gården vilket ytterligare förstärker intrycket av ursprunglighet.

Ritamäki beboddes och brukades på traditionellt sätt fram till mitten av 1960-talet varefter gården övergick i den lokala hembygdsföreningens skötsel. Denna skötsel omfattade även i viss mån omgivande odlingslandskap varför man här inte haft det tyvärr så vanliga igenväxningsförloppet på odlingsmarkerna.

Just kombinationen mellan autentiska byggnader och ett ännu öppet, välbevarat och representativt odlingslandskap är unikt. I sydslutningen nedanför bebyggelsen och även kring husen finns hackslåtterytor. Mycket små åkrar med ännu tydliga åkerhak finns insprängda i slåttermarken. Norr om byggnaderna finns några ännu öppna långsmala åkrar. Andra delar av det forna odlingslandskapet är dock igenvuxet.

På slåttermarken uppträder arter som indikerar lång, kontinuerlig hävd, t ex fältgentiana, slätterfibbla, slättergubbe, slätterblomma och brudsporre. Hela inägan, ca 20 ha hävdas i dag.

Anmärkningar:

Referenser:

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1994: *Ångar och hagar i Värmlands län*. Länsstyrelsen 1994:20. Karlstad.
 Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.
 Länsstyrelsen i Värmlands län Länsantikvarien. Diverse skrifter och handlingar.
 Wennerholm, H 1983 Naturinventering av Torsby kommun. Länsstyrelsen i Värmlands län (manus)

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Värmlands län

Områdesnummer: NRO17021

Områdesnamn: Finnbygden

Delområden:

Torsby kn:

Fäbacken, Abborrtjärnsberg, Juhola, Erola, Nickela, Övre Berg, Svensk-Andersberg, Edlaho, Noppen, Nedre Heikila, Björntjärnshöjden, Vittjärn,

Sunne kn:

Humsjön-Nergården, Borrsjön, Kalvhöjden, Tiskaretjärn, N Ängen, S Ängen, Sunnansjö, Nedre Fallet, Hundviken, Kammesmack, Mariastorp, Botten-Falla,

Arvika kn:

Lafallshöjden, Bergstorp, , Danielstorp-Olofstorp, Mjögsjöhöjden,

Kommun: Torsby, Sunne och Arvika

Kartblad: 12C NO (122 4), 12C NV (122 3)

Area: 180 ha

Naturgeografisk region: 30a Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden tämligen kuperad terräng med mestadels låg - medelhög myrprocent

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde Göta älv

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och Svealands skogsbygder

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng

Riksvärde:

Odlingslandskap	Naturbetesmark	Flora
	Äng	

Värdeomdöme: Området är ett samlingsområde med exklusiva exempel på den typ av odlingsmark i regionen som har en finsk invandring på 1500- 1600-talen som bakgrund. I dessa fall har markerna hävdats kontinuerligt fram till våra dagar. Delområdena består av öppna små åkertegar, hackslått ängar som hävdas med lie och trädlösa naturbetesmarker. Växtsamhällena är art- och individrika och bland hävdgynnade arter förekommer bland annat fältgentiana, slättergubbe, slätterblomma, brudsporre, låsbräken och dvärglumner.

Huvudkriterier: A C D

Förutsättningar för bevarande:

Fortsatt jordbruksdrift med åkerbruk, ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av

landskapselement. Restaurering av igenväxta områden. Områdets värden kan påverkas negativt av: nedlagd eller minskat brukande och hävd av jordbruksmarker, omarrondering av jordbruksmark, igenväxning, skogsplanering på jordbruksmark, spridning av näringsämnen och gifter i ängar, naturbetesmark och kring landskapselement, bebyggelseexploatering, täkt, nydikningar.

Säkerställande: Området är upptaget som objekt av högsta värde i förslag till naturvårdsprogram för Värmlands län. Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden (objekt nummer 37-16). Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer S3701, 37-28).

Områdets huvuddrag: Finnbygden består av västra Värmlands och östra Norges skogsbygder med gammal finsk bosättning i för dessa typiska lägen på högt belägna bergsryggar i söderslutning. Berggrunden utgörs ofta av hyperit eller liknade bergarter med kalkverkan. Bebyggelsen karakteriseras av det stora antalet byggnader på varje gård. Den mest typiska byggnaden är bostadshuset, som i sin ursprungliga form saknade skorsten och värmdes upp genom att röken från elden leddes upp i taket där den strålade ut sitt värmeinnehåll i rummet. Dessa s k rökstugor finns bevarade endast på åtta platser (i världen). Samtliga dessa platser ligger inom den värmländska Finnbygden. Utöver rökstugan finns rökbastu, smedja, kokhus och diverse fähus på en typisk finngård.

De representativa och välbevarade jordbrukslandskapen utgörs av brukade åkermarker, hackslått öppen äng, öppen hagmark och landskapselement i form av odlingsrösen och fristående träd. Växtsamhällena i ängar och naturbetesmarker är normalt mycket art- och individrika, och bland hävdgynnade arter förekommer bland annat slättergubbe, slätterblomma, slätterfibbla, fältgentiana, brudsporre, dvärglumner och låsbräken.

Anmärkningar:

Referenser:

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1990: *Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturvärden i Värmlands län*.

Länsstyrelsen i Värmlands län, 1994: *Ängar och hagar i Värmlands län*. Länsstyrelsen 1994:20. Karlstad.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

Wennerholm, H 1983 Naturinventering av Torsby kommun, Sunne kommun och Arvika kommun. Länsstyrelsen i Värmlands län (manus)

Uppgiftslämnare: Lars Furuholm

Datum:981022